

SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANA

NOTIKUMI, POLITIKA, PĒTĪJUMI
SEPTEMBRIS, 2018

Labklājības ministrija

SEPTEMBRIĀ ATZĪMĒJAM TĒVU DIENU

Katru gadu septembra otrajā svētdienā Latvijā tiek atzīmēta Tēvu diena. Tēva loma sabiedrībā mainās, ko pierādīja jau 2014.gadā veiktās sabiedrības aptaujas [rezultāti](#), liecinot, ka pienākumi ģimenē tiek sadalīti vienlīdzīgāk salīdzinot ar 2001.gadu. Tāpat arī nodibinājuma "Centrs Dardedze" veiktā [aptauja](#) 2014.gada parāda, ka 65% no aptaujātajiem vīriešiem piekrīt, ka vēlētos pavadīt vairāk laika ar saviem bērniem, 59% respondentu piekrituši, ka tēva loma ir viena no vislabākajām pieredzēm, ko var piedzīvot vīrietis. 52% respondentu atzinuši, ka pavada vairāk laika kopā ar saviem bērniem, nekā to darīja viņu tēvi. 63% vīriešu atzinuši, ka ģimenē par bērniem rūpējas abi vecāki, savstarpēji vienojoties.

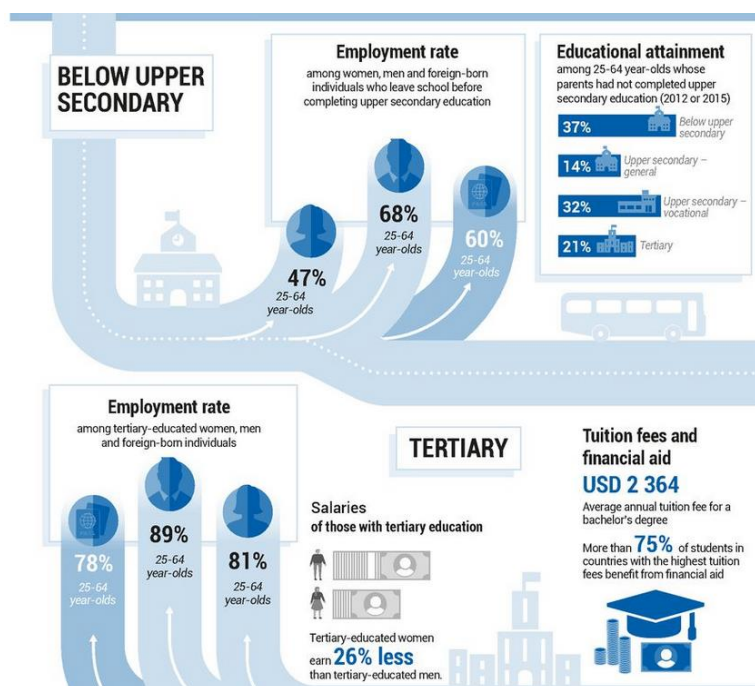
Tas, ka pārmaiņas notiek, liecina arī katru gadu aizvien pieaugošais paternitātes atvaļinājumu izmantojušo tēvu skaits, kas ir vidēji virs 10 tūkstoši tēvu gadā. Vienlaikus arī Darba likumā noteiktās normas, kas paredz vecākiem, tātad arī tēviem, izmantot papildus atvaļinājuma dienas, ir nozīmīgs atbalsts, lai stiprinātu tēva lomu ģimenē dažādos bērna vecuma posmos (pa vienai dienai par 1 vai 2 bērniem līdz 14 gadiem, kā arī tiem, kuri aprūpē vismaz trīs un vairāk bērnus vai bērnu ar invaliditāti līdz 16 gadiem).

Arī šogad Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (VBTAI) bērnu un pusaudžu uzticības tālrunis 116111 no 7. līdz 9. Septembrim rīkoja akciju "Uzticības tālrunis tēviem", lai sabiedrībā aktualizētu tēva lomu ģimenē un sniegtu viņiem informatīvu un psiholoģisku atbalstu. Akcijas laikā saņemti 135 zvani un sniegtas 119 psiholoģiskās konsultācijas. Uz uzticības tālruni zvanīt īpaši tika aicināti tēvi, kuriem bija iespēja saņemt atbalstu un informāciju par dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar bērniem, kā arī citi, kas vēlējas dalīties viedoklī par tēva nozīmību un lomu bērna attīstībā un labklājībā.

Saņemtie zvani norāda, ka tēviem ir būtiski saņemt psiholoģisku atbalstu un informāciju. Tēvi, zvanot vēlējušies gan vienkārši aprunāties par tēva lomu ģimenē un dalīties savā pieredzē, gan runājuši par attiecību uzlabošanas stratēģijām ģimenē, kontakta veidošanu ar bērnu, pozitīvas disciplinēšanas metodēm, bērna grūtībām skolā. Tāpat aktuāla bijusi arī tēma par saskarsmes ierobežošanu ar bērnu šķiršanās procesa laikā un pēc šķiršanās procesa. Saņemti zvani arī par jautājumiem, kas saistīti ar bērnu vecumposma īpatnībām un bērna attīstību, interneta drošības jautājumiem un bērniem, kuru uzvedība norāda uz iespējamu atkarību izraisošu vielu lietošanu.

EKONOMISKĀS SADARBĪBAS UN ATTĪSTĪBAS ORGANIZĀCIJAS PĀRSKATS PAR IZGLĪTĪBU LATVIJĀ

Septembra sākumā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) publicēja Izglītības [pārskatu](#) (Education at glance, 2018), kurā šogad uzmanība tiek pievērsta taisnīgumam izglītībā. Lai arī gadu no gadu izglītības sasniegumi tikai uzlabojas, ir dažādi apstākļi – sociālekonomiskais statuss, ģeogrāfiskā atrašanās vieta, dzimums, etniskā piederība – kas ietekmē indivīda labklājību, sākot ar izglītības iespējām un vēlāk, izvēloties profesiju un gūstot ienākumus.

Avots: Education at glance, OECD, 2018

Kā minēts ziņojumā, Latvijā, lai gan pastāv liela dzimumu nevienlīdzība iegūtās izglītības pakāpē, darba tirgū šīs atšķirības nav tik lielas. Vidēji OECD valstīs, par kurām ir pieejami dati, zēni biežāk nekā meitenes atkārtu mācību gadu un veido 60% no otrgadniekiem pamatizglītības otrajā posmā. Latvijā atšķirības ir vēl izteiktākas: divi no trim mācību gada atkārtotājiem pamatizglītības otrajā posmā ir zēni. Tāpat kā pārējās OECD un partnervalstīs, nodarbinātības līmenis 25-34 gadus vecu vīriešu vidū bez pabeigtas vidējās izglītības Latvijā (76%) ir augstāks nekā sievietes vidū (56%). Šī 20 procentpunktu starpība starp vīriešiem un sievietēm ir mazāka nekā vidēji OECD valstīs, kur nodarbinātības līmenis jauniem vīriešiem bez pabeigtas vidējās izglītības ir 71%. Latvija ir viena no astoņām OECD valstīm vai partnervalstīm ar mazāko dzimumu nevienlīdzību atalgojumā starp augstāko izglītību ieguvušajiem pilnas slodzes nodarbinātajiem.

EIROPAS DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS INDEKSS – tagad pieejams par katru no ES dalībvalstīm

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts gatavojot jauno Dzimumu līdztiesības indeksu, kas tiks publicēts 2019.gadā, ir sagatavojusi informāciju par katru Eiropas Savienības dalībvalsti, izceļot būtiskākos faktus un rādītājus katrā no Dzimumu līdztiesības indeksa jomām. Kopumā Latvijas dzimumu līdztiesības indekss ir paaugstinājies par 4.5 punktiem, sasniedzot 57.9 punktus, ierindojojot Latviju 17 vietā. Visās indeksa jomās Latvijas rādītāji ir uzlabojušies, bet īpaši augsti tie ir laika izlietojuma jomā, kur Latvija ieņem otro vietu. Joprojām dzimumu līdztiesības izaicinājumi ir zināšanu, naudas un varas jomās. Informācija par Latvijas sasniegumiem dzimumu līdztiesības indeksa dažādās jomās pieejama [šeit](#).

IZGLĪTOJOŠI PASĀKUMI PAR VESELĪBU MEITENĒM UN SIEVIETĒM

Veselības ministrija un Slimību profilakses kontroles centrs septembrī uzsāka īstenot vairākus informatīvus un izglītojošus pasākumus. Kampanjas “Uzvāri cīņā ar vēzi” mērķis ir izglītēt gan meitenes (12-18 gadus vecas), gan viņu vecākus par [cilvēka papilomas vīrusa](#) (CPV) sekām, kas visbiežāk ir dzemdes kakla vēzis, un informēt par valsts apmaksātu vakcināciju pret CPV infekciju. Kā liecina statistikas dati, katru gadu dzemdes kakla vēzis tiek konstatēts aptuveni 240 sievietēm un ik gadu no šīs slimības mirst 110 sievietes. Ir pierādīts, ka 99% gadījumu dzemdes kakla vēzi izraisa CPV. Kā norāda speciālisti, visefektīvāk šo vakcīnu ir veikt 12 gadu vecumā. Tā kā lēmumu par meiteņu veselību šajā vecumā pieņem vecāki, svarīgi ir skaidrot un nodrošināt vecākiem visu nepieciešamo informāciju, lai vecāki varētu izdarīt izglītotu un uz zinātniskiem faktiem balstītu lēmumu. Kā liecina socioloģiskās aptaujas dati (Aptauja veikta internetā sadarbībā ar pētījumu aģentūru “Norstat Latvija”, aptaujājot 1014 Latvijas iedzīvotājus vecumā no 35 līdz 59 gadiem. Aptaujas laiks 2018. Gada septembrī), liecina, ka 56,4 % no vecākiem nav pietiekoši daudz informācijas par CPV infekciju un profilaksi pret to. Ģimenes ārstu lielo nozīmi apliecina fakts, ka 65,3% no aptaujātajiem paļautos uz ģimenes ārsta vai cita ārstniecības speciālista ieteikumiem, izdarot lēmumu par sava bērna vakcinēšanu.

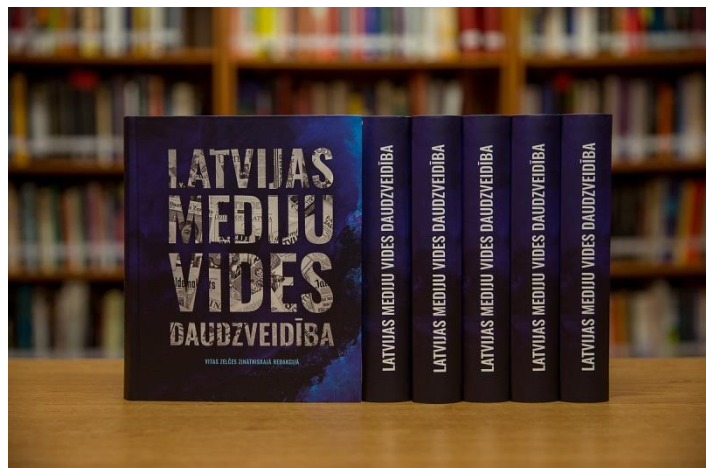

Vienlaikus Slimību profilakses un kontroles centrs septembrī turpina semināru ciklu skolās 10.-12.klasēm, lai izglītotu jaunas meitenes par sievietes ķermeņa attīstību, krūšu veselību un izmaiņām krūtīs, kas var liecināt par nepieciešamību doties pie ārsta, Skolniecēm būs iespēja apgūt praktiskas iemaņas krūšu pašpārbaudes veikšanā un iegūt atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem.

Katra pasākuma dalībiece saņems informatīvo materiālu "[Krūšu pašpārbaude – ikmēneša rituāls](#)" ar iekļautu informāciju par krūšu pašpārbaudes soļiem un izmaiņām krūtīs, kurām jāpievērš uzmanība, kā arī darba burtnīcu zināšanu pārbaudei "Krūšu veselība un pašpārbaude".

LATVIJAS MEDIJU VIDES DAUDZVEIDĪBA

Septembra beigās klajā nāca apjomīga kolektīvā monogrāfija "Latvijas mediju vides daudzveidība", ko sagatvojusi Latvijas Universitāte (LU) sadarbībā ar Kultūras ministriju. Monogrāfijas autori ir LU Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta pētnieki un Komunikācijas studiju nodaļas mācībspēki, izdevējs – LU Akadēmiskais apgāds.

Grāmatas "Latvijas mediju vides daudzveidība" aplūkoti Latvijas mediju daudzveidības ārējie faktori – strukturālais konteksts, recepcijas/eksponēcijas problemātika, kā arī Latvijas mediju iekšējā daudzveidība. Tāpat monogrāfijā apkopota informācija par galvenajiem mediju formātiem, nozīmīgākajiem Latvijas mediju žanriem, analizēta plašsaziņas līdzekļu mediju ziņu ģeogrāfija, mediju vēstījumu informācijas avoti, kā arī uzmanība pievērsta mediju reprezentācijas daudzveidībai, analizējot vairāku šobrīd Latvijas politiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē nozīmīgu tēmu reprezentāciju galvenajos plašsaziņas līdzekļos.

SUPER ANNA UN SUPER TOMS STEIDZAS PALĪGĀ

Septembrī ir uzsākta kampaņa "Supervaroņi internetā", kurā bērniem jau zināmi tēli SuperToms un SuperAnna aicina bērnus iegūt jaunas superspējas un kļūt par pārliecinātiem un gudriem interneta lietotājiem.

"Supervaroņi internetā" ir [sociālā kampaņa](#), kuras mērķis ir veicināt bērnu medijpratību un drošību internetā, informējot gan bērnus, gan pieaugušos

par riskiem un iespējām interneta vidē. Kampaņas ietvaros ir izveidoti pieci video, kas 5–8 gadus veciem bērniem māca izprast dažādas situācijas, ar kurām viņi varētu saskarties internetā.

Kampaņas tēli – SuperAnna un SuperToms kampaņā vedina bērnus iemācīties un atcerēties vienkāršus drošības un medijpratības pamatnoteikumus, kas jāpatur prātā gan topošajiem, gan esošajiem interneta lietotājiem:

- ✓ Ko internetā nedrīkst teikt svešiniekam?
- ✓ Kad saukt palīgā pieaugušo, kam uzticies?
- ✓ Kas internetā var būt mānīgs?
- ✓ Kā uzvesties internetā?
- ✓ Kā internets var palīdzēt?

ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶU SASNIEGUMI EIROPAS SAVIENĪBĀ

Lai novērtētu cik lielā mērā ir sasniegti vai notiek virzība uz Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanu, Eurostats ir atlasījis 100 indikatorus, kas vienmērīgi ir sadalīti pa visiem 17 IAM mērķiem, ņemot vērā datu pieejamību, kvalitāti un valstu pārklājumu. 42 no visiem indikatoriem tiek izmantoti, lai novērtētu vairāk nekā vienu mērķi. Savukārt 55 indikatori ir izvēlēti atbilstoši ANO noteiktajiem IAM indikatoriem.

Indikatori ir iekļauti [digitālā interaktīvā publikācijā](#), kas sniedz vispārīgu ieskatu par situāciju Eiropas Savienībā kopumā katrā no 17 IAM mērķiem, kā arī statistikas datus dalījumā pa IAM apakšmērķiem ar iespēju jau detālāk skatīties dalībvalstu sasniegumus katrā no IAM mērķiem.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS IETEKME ZIEMEĻVALSTĪS

Viens no būtiskiem Ziemeļvalstu labklājības un dzīves kvalitātes rādītājiem ir mērķtiecīga sieviešu un vīriešu līdztiesības veicināšanas politika visās dzīves jomās. Lai demonstrētu Ziemeļvalstu sasniegumus un dalītos ar labo praksi, ir tapusi [rakstu sērija](#) par Ziemeļvalstu zināšanām, pieredzi un īstenoto politiku. Tie ir stāsti par to, kā Ziemeļvalstīs tiek veicināta sieviešu iesaiste darba tirgū, kāda ir politika un prakse bērnu aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai, kā tiek veicināta abu vecāku līdzvērtīga iesaiste bērnu aprūpē un audzināšanā un kādas ir pieejas, lai nodrošinātu līdzvērtīgu sieviešu un vīriešu pārstāvniecību lēmumu pieņemšanas pozīcijās.